

свободно выражать свои интересы и определить способы их гражданской реализации.

Социальное партнерство, давая стимул уже социальному диалогу является также социальным взаимодействием, оно одно из форм существования, олицетворяющей стабилизирующие и гармонизирующие функции последнего. В этом смысле в качестве одной из форм социального взаимодействия, социальное партнерство носит крупномасштабный характер в совокупности общественных связей и поэтому в различных сферах общественной жизни может быть приоритетной формой взаимодействия.

В связи с этим, во-первых, требуется анализ особого социального опыта социального партнерства не только в социально-экономическом контексте, но также в контексте политических, духовных областей общественной жизнедеятельности. В таком ракурсе, решение этой проблемы выступает как составная часть стратегического экономического текста модернизации Азербайджана.

Во-вторых, решение многих социальных проблем, иногда осуществляется на договорной основе. В будущем этот опыт, будет развиваться, расширяя круг рассматриваемых вопросов, углубив взаимодействие участников этого процесса, актуализируя этот вопрос о взаимной ответственности, и взаимодействии участников социального партнерства на всех уровнях.

В-третьих, в условиях современного Азербайджана возникает необходимость создания новой модели взаимодействия государства и общества. Теория социального партнерства дает возможность разработать эту модель, а также систему мероприятий, способствующих предотвращению негативных последствий, происходящих в стране кризисных ситуаций.

В целом же, при строительстве правового государства, формировании гражданского общества и социального диалога в Азербайджане, не только профсоюзы, но одновременно и каждый гражданин, участвуя по мере своих возможностей и умений, должен уметь вносить свой посильный вклад.

Список использованных источников

1. www.ulfet.com
2. Основные направления деятельности Конфедерации Профсоюзов Азербайджана на 2013–2018 годы. – Баку, 2013.
3. Гарашов Г. Основы профсоюзного движения. – Баку, 2015.
4. Волгин Н. А. Эффективность социального партнерства. – М., 2009.
5. Олейникова О. Н. Социальное партнерство в сфере профессионального образования. – М., 2013.
6. Гайнуллина Ф. И. Международный опыт развития социального партнерства. – М., 2009.
7. Жукова И. Г. Социальное партнерство на муниципальном уровне: реальность или декорация. – М., 2007.
8. Маниева Р. С. Основы профсоюзного движения. – Баку: Авропа, 2015.
9. Перегудов С. П. Трипартизм и новое социальное партнерство. – М., 2009.

References

1. www.ulfet.com
2. Osnovnye napravleniya dejatel'nosti Konfederacii Profsojuzov Azerbajdzhana na 2013–2018 gody. – Baku, 2013.
3. Garashov G. Osnovy profsojuznogo dvizheniya. – Baku, 2015.
4. Volgin N. A. Jeffektivnost' social'nogo partnerstva. – M., 2009.
5. Olejnikova O. N. Social'noe partnerstvo v sfere professional'nogo obrazovaniya. – M., 2013.
6. Gajnullina F. I. Mezhdunarodnyj opyt razvitiya social'nogo partnerstva. – M., 2009.
7. Zhukova I. G. Social'noe partnerstvo na municipal'nom urovne: real'nost' ili dekoracii. – M., 2007.

8. Manieva R. S. Osnovy profsojuznogo dvizheniya. – Baku: Avropa, 2015.

9. Peregudov S. P. Tripartizm i novoe social'noe partnerstvo. – M., 2009.

Shabanov Z., PhD in Philosophy, Associate Professor, Senior Researcher, Institute of Philosophy and Law of the National Academy of Sciences of Azerbaijan (Azerbaijan), matlabm@yandex.com

Formation of social polylogue as a priority direction of the trade union

In the article analysis is made of the trade union's activity in establishing a social polylogue, civil peace and social support in a society. There attention is paid to the part of partnership and coming into agreements between them, and their positive results. The role of the Confederation of the Azerbaijan Trade Union organization in attaining a social stability, improving social welfare of the people, regulating labor relations, protection of workers' socio-economic rights, safeguarding their health is considered. It is noted that Azerbaijan Trade Union Confederation and member organizations made efforts to create conditions ensuring worthy labor and living, as well development of reciprocal relations through dialogue, collective contracts and agreements, regulating them on the basis of social partnership. The trade union has taken part in working out and improving a number of the legislative and normative acts and making ready ratification on the Convention on protection of labor. The trade union pays attention to opening the working places, promoting activities of the working and studying youth, their representation on administrative posts. The basic duty of the modern cadre policy of the trade unions is the formation and creation of a new system of the personnel potential able to protect socio-economic interests of worker. On the whole, the incontestable place of the trade unions, playing role of social lift in a society? As well the formation of social polylogue has been analyzed in details.

Keywords: trade union, social dialogue, tripartite agreements, civil society.

Шабанов З., доктор філософії з філософії, доцент, провідний науковий співробітник, Інститут Філософії та Права Національної Академії Наук Азербайджану (Азербайджан), matlabm@yandex.com

Формування соціального полілогу як пріоритетний напрямок профспілки

Вивчається роль і діяльність профспілок у встановленні соціального полілогу, громадянського миру і соціального партнерства. Тут звертається увага на договір, укладений між соціальними партнерами і його позитивними результатами. Далі в статті розглядається роль Конфедерації Профспілок Азербайджану у встановленні соціальної стабільності, поліпшення добробуту народу, врегулювання трудових відносин, захисту соціально-економічних прав громадян та здоров'я трудящих. Відзначається, що Конфедерація Профспілок Азербайджану прагне створити середовище проживання, що забезпечує гідне життя і працю робітників, а також розвитку взаємовідносин на основі соціального партнерства, врегулювання трудових взаємовідносин шляхом діалогу, колективних договорів і угод. Профспілки взяли участь у розробці та удосконаленні низки законодавчих і нормативних актів, а також ратифікації конвенції про захист праці МОП. Профспілки Азербайджану приділяють увагу відкриттю нових робочих місць, забезпечення і активності працюючої і яка здобуває освіту молоді, висування їх на керівні посади. Основне завдання профспілок в кадровій політиці – це формування і розвиток системи кадрового потенціалу, здатного вести діалог і захищати соціально-економічні інтереси трудящих. Отже, в статті аналізується місце профспілок, які грають роль соціального ліфта в суспільстві, в формуванні соціального полілогу в суспільстві.

Ключові слова: профспілка, соціальний діалог, тристороння угода, громадянське суспільство.

* * *

УДК 1:572:130.2

Скалацька О. В., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Одеський торгово-економічний інститут Київського національного торгово-економічного університету (Україна, Одеса), elena-s2008@ukr.net

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ КОМІЧНОГО І КАРНАВАЛЬНОГО В МОДІ

Мета статті полягає у філософському аналізі комічного і карнавального в моді. Простежується репрезентація комічного в карнавалі, його інсценування. Акцентовується увага на двох аспектах комічного: безглузоді (те, що позбавлене здорового глузду) і потворного (опозиційна по відношенню до інших естетичних категорій). Аналізуються карнавальні комічні інсценування пов'язані з переважанням. Розглянуто карнавал і сучасну моду як соціальну композицію

(ритуал за перформативним підходом К. Вульфа). Простежуються головні мотиви переодягання: зооморфні, антропоморфні, травесті, інфернальні, костюмі блазнів. Обґрунтовано репрезентацію безглузого та потворного у сучасному модному просторі за допомогою механізмів карнавальної культури. Демонструються можливості застосування філософського аспекту комічного і карнавального в моді, що сприятиме збагаченню соціально-філософського аналізу простору моди та дозволить розкрити нові перспективи дослідження даного питання.

Ключові слова: переодягання, соціальний образ, карнавал, комічне, мода, інсценування, семантика одягу, візуальна семантика.

Мода як процес, пов'язаний з одягом (необхідним елементом цивілізованих суспільних відносин), завжди займав важливе місце в житті індивіда і соціуму. Одяг виконує комунікативну і семіотичну функцію, є матеріальним носієм інформації стосовно статусу, культурно-релігійної ідентифікації та інших властивостей індивіда, його соціальних ролей. Соціальність простору моди лише у XX столітті постає об'єктом наукового аналізу, що пов'язано з низкою соціальних процесів (зростання виробництва, масове виробництво, іконічний поворот, та інші). У існуючих теоретичних концепціях, не простежується єдність поглядів стосовно генезису і специфіки даного феномену. У нашому дослідженні ми вирішили для розкриття феномена моди зупинитися на її комічних проявах, які репрезентовані в середньовічному карнавалі і їх трансформаціях в сучасності. Актуальність даної теми обумовлена тим, що процес обрання, зміни (перевдягання) одягу залишається одним з важливих механізмів існування моди та простежується на різноманітних рівнях соціального буття індивіда і соціуму (в сезонних колекціях дизайнерів; вимоги відповідності моди як «норми», або свідченням доброго смаку; при створенні іміджу; в модних журналах, соціальних мережах тощо).

Філософський аналіз комічного як естетичної категорії починається у античній філософії у роздумах Платона, Арістотеля, Цицерона. В історії філософії до осмислення сміхового елементу також звертались: А. Бергсон, Г. Гегель, І. Кант, Б. Спіноза та інші. Особливості та різноманіття репрезентацій комічного у карнавальній культурі розглянуто у низці робіт: М. М. Бахтін, О. Я. Гуревич, Ю. М. Лотман, В. П. Маркевич та інші. Для інтегрованого соціально-філософського дослідження при розгляді карнавалу ми будемо спиратись на семіотичну теорію М. М. Бахтіна та теорію перформативів К. Вульфа.

Мета статті полягає у філософському аналізі комічного і карнавального в моді.

Естетична категорія «комічне» походить від грецького слова «κομικός» – смішний, вона «характеризує смішні, нікчемні, безглузді або потворні сторони дійсності і духовного життя» [6, с. 277]. У своєму дослідженні ми зробимо акцент на розгляді двох аспектів комічного у моді: безглузого (те, що позбавлене здорового глузду) і потворного (опозиційна по відношенню до інших естетичних категорій). При цьому, безглузде здатне суперечити традиційним соціальним цінностям, устоям або синтезувати їх. Потворні речі також містять певний латентний сенс з соціальним контекстом.

Комічне найбільш яскраво репрезентується в карнавалі, його інсценуваннях. Ми зупинимось на аналізі інсценіровок пов'язаних з перевдяганням, що пов'язано із сутністю моди. В цілому, необхідно відзначити, що візуальний образ учасників карнавальних постанов спирався на переодягання у певні образи. Реалістичність була вторинною, головна мета полягала у розкритті його безглуздості та зображенні потворно.

Філософський аналіз карнавалу найбільш повно розглянуто в роботі М. М. Бахтіна «Творчість Франсуа

Рабле і народна культура середньовіччя і Ренесансу» [1]. Автор розглядав всі культурні форми епохи Нового часу відповідно до своєї семіотичної теорії. Основною ідеєю його концепції є положення про «інверсію двоїстих протиставлень», яке так само стверджує «перевертання сенсу бінарних опозицій». Амбівалентність моди дозволяє нам розглядати її в межах цієї концепції.

Важливою особливістю і відмінністю карнавалу від презентацій сучасних модних колекцій є те, що його простір не має меж, оскільки «зміна бінарних опозицій» охоплює усі рівні буття. Масові вуличні святкування та карнавал Е. Холландер визначає як «живі картини» [8, с. 275], що дозволяє розуміти карнавал як простір, у якому поєднується декілька субпросторів, що інсценують та подають комедійне.

Незважаючи на існуючий комплексний аналіз карнавального та комічного у культурних формах, виникають певні питання, що є одними зі складових. Так, процес перевдягання М. М. Бахтін називає «обов'язковим моментом народно-святкових веселощів» та визначає його як «оновлення одягу та свого соціального образу», яке припускало «переміщення ієрархічного верху і низу: блазня оголошували королем» [1, с. 93]. Слід звернути особливу увагу на варіативність соціальних практик «оновлення одягу». М. М. Бахтін визначає виконання даної практики за допомогою «топографічної логіки», відповідно до якої відбувається заміна верхньої та нижньої частини, старого і нового, «від надягання одягу навиворіт» [1, с. 94]; тобто тимчасово руйнується соціальна ієрархія. Практика «оновлення одягу» стосовно технологій формування позитивного іміджу постає як поновлення того ж самого соціального статусу, головний акцент переноситься на його візуальну привабливість. В сучасних науках, особливо в іміджології, вживають поняття «візуальний образ», під яким розуміють підбір одягу відповідно до функцій (професійних, статусних), що виконує індивід в суспільстві. На наш погляд, поняття «соціальний образ» найбільш повно відповідає змісту, який формується в межах соціально-філософського аналізу простору моди. Сенс даного поняття з одного боку свідчити про наявність смаку, стеження за модними тенденціями (що створює соціальний статус «модника» або «жертви моди» (Е. Гійомом)); з іншого боку – пов'язано виключно з професійними і статусними ролями індивіда. Таким чином, соціальність постає корінням будь-якого створеного образу, незалежно від акцентів, які згодом розставляються індивідом.

В. П. Даркевич визначає карнавал як «вищий прояв святкової культури середньовіччя, синтез обрядово-видовищних форм» [4, с. 151]. Головними його мотивами постають: інверсія ролей; перекидання громадських і природних відносин; полярність традиційним нормам поведінки [4, с. 152]. Для інсценізації даних мотивів були задіяні не лише перформативні і комунікативні складові, а й перевдягання: бідних в багатих, молодих – старими, жінок в чоловіків (травесті); блазня – королем і навпаки. Підґрунтям сміхових обрядів постає опозиційне висвітлення існуючої семантики та норм поведінки.

Інші дослідники культури карнавалу також робили акцент на процесі переодягання, але вони не розкривали його змістовність. У переважній більшості досліджень розглядається семантичний аналіз карнавальних костюмів і масок, тобто обґрунтовується різноманіття образів для переодягання. У нашому дослідженні, ми акцентуємо увагу

на семантичній насиченості та детермінованості образу з соціальними реаліями та культурними уявленнями.

Для вирішення даного питання ми спробуємо розкрити формування простору карнавалу за допомогою перформативного підходу К. Вульфа. Ми переводимо концепцію М. М. Бахтіна в соціально-філософську площину і розглядаємо її не лише як масовий «культурний і масовий поведінковий феномен, фундований відповідним «типом образності», а як «поле інсценованого процесу», яке перформативно конструює антисоціальний простір на підґрунті соціального, тобто як соціальну композицію (ритуал за К. Вульфом). Розуміння ритуалу за К. Вольфом відрізняється від його тлумачення у концепції М. М. Бахтіна.

Згідно поглядам К. Вульфа ритуал є «дією, у якій провідну роль відіграють інсценування і уявлення людського тіла» [2, с. 23]. Ритуали виконують функцію конструювання певних груп і соціального. К. Вульф підкреслює їх соціальний, а не сакральний характер. Він визначає ритуали як «соціальні композиції, у яких засновуються порядок і ієрархія в спільному соціальному дійстві і його інтерпретації» [2, с. 24]. Такою соціальною композицією постає карнавал і сучасна мода та низка інших явищ і процесів на різноманітних рівнях буття.

У даному процесі головне місце займає інсценування, яке, на думку К. Вульфа, доповнюється процесом подання людського тіла: індивіди «в інсценуванні і поданні соціального вони створюють його» [2, с. 25]. Репрезентація людського тіла на карнавалі здійснюється в комічних формах, демонстрації безглуздості, потворності дій, які постають фундаментом антисвіту (тобто сюжетом для вистав). Для досягнення даної мети буденні речі в піддаються перебільшенню, грі слів, подвійному сенсу, знаково-смішним жестам, ситуаціям.

Розглянемо окремо процес інсценізації та подання на карнавалі. В сценках і виставах відбувається інсценування соціального за допомогою описування життєвих сюжетів зі зміною комунікації персонажів, їх мови, поведінки. При поданні індивіда акцент робиться на візуальній семантиці, тобто атрибутах і одязі усіх учасників карнавалу. Американський історик і культуролог Енн Холландер зазначає, що в виставах з символічним характером «головні дійові особи, незалежно від того, кажуть вони або співають, повинні бути одягнені в належні, семантично насичені убрання» [8, с. 273]. Автор зазначає ключову відмінність театрального костюма від одягу, яка є в виставах подібних карнавалу: «костюм символічно значущий і потрібен не для того, щоб посилити драматичну дію, але для того, щоб проілюструвати її найповнішим спектром візуальної семантики» [8, с. 276]. Дія, що інсценується доповнюється поданням необхідного образу візуальної семантики. Сенс комічного костюму Е. Холландер висловлює категоріями бінарної опозиції: «дурень тим і відомий, що вміє ходити по небезпечній і комічній межі між занадто серйозним і дуже ризикованим» [8, с. 302–303]. Сам процес перевдягання Е. Холландер пов'язує з театром і демонструє дуалізм процесу інсценізації та подання у межах антропологічного простору. Так, в процесі інсценізації переодягання детерміноване необхідністю «брати участь в особливого роду подіях», а представлення індивіда перед іншими у «незвичайному костюмі вже сприймається як театральна вистава» [8, с. 275]. Фундируючи роль переодягання з масових

святкових культурних і театралізованих форм переходить на повсякденний рівень буття індивіда.

У вбранні ряджених на карнавалі простежується декілька головних мотивів переодягання: зооморфні, антропоморфні, травесті, інфернальні. Розглянемо кожен з них окремо.

Найбільш розповсюдженими образами для зооморфного перевдягання були шкури та маски: бика, козла, оленя, кабана, вовка, собаки, зайця, мавпи. Вивернуті шкури тварин символізували єдність з природою, зв'язок даних образів з аграрним циклом та спрямованість на зміну сезонів. Допускалося і показування людського тіла. Так, в деяких випадках, ряджений в оленя одягав шкуру, але не ховав ноги і обличчя, що створювало образ людини тварини [4, с. 109]. Так само, існували і маски, які наполовину складалися з людського обличчя і морди пса, що символізувало «перетворення нехрещених в людей після прийняття апостольського вчення» [4, с. 113]. У даному випадку, усі перераховані вище зооморфні образи зустрічалися не лише у карнавальній культурі, а й задовго до її появи в архаїчних ритуалах і святах, та продовжили своє існування у палацових маскарадах.

На думку В. П. Даркевич «між зоо- і антропоморфними масками не існувало чіткої межі, звірині маски «олюднювали», людським – надавали риси жажливості» [4, с. 121]. Антропоморфні образи за допомогою масок доповнювались також травесті – інтересуальними перевдяганнями чоловіків та жінок. З XV століття почали одягати фантастичні костюми, «які надавали святу хвилюючий відтінок таємниці і невиразною небезпеки» [4, с. 106]. Прикладом антропоморфної маски є образ «листяної людини», яка була одягнена у гілки, квіти і зелень, що «персоніфікувало відродження рослинності» [4, с. 121–122]. У палацових маскарадах подібний образ і костюм містив інший сенс – дикої людини, що «уособлювало тварини імпульси, нижні пристрасті – антитезу лицарської ввічливості» [4, с. 122]. Трансформація візуальної семантики одягу простежується й у сучасній моді.

Синтез зоо- і антропоморфних ознак наявний у костюмах демонів, що свідчило про «ігровий початок» [4, с. 114]. Для створення інфернального образу використовувалися: шкури тварин, роги, дзвіночки; одяг з зображенням морд тварин, змії; маски зеленого кольору (колір диявола). У Нюрнберзькому карнавалі відбувалося «олюднення демонів» за допомогою їх «працьовитості, небайдужості до модних туалетів, повсякчасної готовності до гри – створювало комічний ефект» [4, с. 116].

Індивід переодягався виключно на всенародні свята відповідно до своєї соціальності. Візуальна семантика окрім трансесуальних перевдягань, зміни соціальних ролей простежується і в костюмі блазнів – носіїв «логіки зворотності» [4, с. 152]. У комедійному контексті даний образ відповідає безглуздому. В одязі мало вираження у наявності: ковпака з осяяними вухами (які прикрашалися дзвіночками) – символ світової дурості; жилет і вузькі штани-панчохи, які шили з контрастних кольорів (або клаптів тканини) або червоного кольору – символу «пекельного полум'я» [4, с. 156].

Процес інсценування і подання соціального простежується і в сучасній моді. Дизайнери неодноразово звертались до карнавальної та комічної тематики у свої колекції: Діор колекція осінь-зима 2011–2012; Вів'єн Вествуд у колекції весна-літо 2016 та інші. Репрезентація

безглузлого та потворного здійснюється за допомогою механізмів культури Середньовіччя: старі форми одягу (ретро), що виглядають безглуздо, їх утрирування (для створення театрального ефекту).

Дизайнери при поданні сезонних колекцій процес перевдягання у нові речі залишають поза увагою глядачів. Згідно з драматургічним підходом І. Гофмана існує закулісна зона – «зона заднього плану», у межі якої входять ті факти про діяльність, «що здатні зіпсувати бажане враження, приховуються» [3, с. 148]. Дана зона носити захисний характер для індивіда – «жоден член аудиторії туди не вторгнеться» [3, с. 150]. Е. Холландер так само стверджує, що «переодягається людина перед спектаклем насамперед для того, щоб залучити сторонній погляд чимось незвичайним» [8, с. 274].

Український бренд Domanoff розробив спектакль для презентації своєї колекції сезону весна–літо 2016 «Elastic» [9]. Філософський сенс колекції ґрунтується на двох положеннях: кольору і смислового змісті категорії «еластик» (гнучкий, тягучий). Весь показ розподілений на п'ять сцен, при цьому, одяг виступає як елемент декору тільки в двох сюжетах. Сам процес перевдягання наявний у першій сцені: чоловік намагається одягнути жіночу сукню, що демонструє прагнення пережити емоції дівчини (не тілесно). Одягу властиві дані емоції, труднощі, що виникають при одяганні плаття, свідчать про вибір героя. Одягання чоловіком жіночого одягу є одночасно і безглуздом і потворним, але у моді наявний такий стиль уніс екс, що нівелює дане протиріччя. У другій сцені дві дівчини за допомогою рухів підкреслюють їх одноставий зв'язок. Вдягання плаща (нашарування одягу) та танець уособлюють занурення відносинами, що підкреслює їх еластичність. У даних сценах відбуваються умовні антидії, що суперечать усталеним суспільним нормам.

Своєрідним сучасним втіленням карнавальної культури постала молодіжна субкультура «косплей» (від англійського «costume play» – костюмована гра). О. Поріцька визначає косплей – як «переважно пасивне наслідування відомого мультиплікаційного чи коміксового сюжету, яке дає мало можливостей для виявлення індивідуальності та водночас не примушує напружуватися для вигадання сюжетів» [7, с. 79–80]. Прототипами підбору індивідом образу та одягу постають персонажі масової культури (мультфільмів, аніме, коміксів, відеоігор та інші). На думку Н. В. Кулагіної та М. О. Овчинникової мотивація учасників косплея пов'язана з одягом: одягання красивого одягу перед аудиторією; відволікання від повсякденного одягу; бажання приміряти чужий образ [5]. Автори дійшли до висновку, що соціальна мотивація (комунікація, самореалізація, самоствердження) участі індивіда у подібних заходах є домінуючою.

У субкультурі косплей наявний семантичний одяг, але процес переодягання (що знаходиться за лаштунками) ґрунтується не на бінарних опозиціях, а на прообразах героїв масової культури, тобто опозиція існує на рівні особистого поля, а не у межах соціального. Даний процес потребує окремого філософського розгляду: вирішення питання первинності індивідуального та соціального просторів. У межах нашого дослідження необхідно звернути увагу на той факт, що репрезентація костюмованого образу здійснюється не на сцені, а в соціальному просторі на повсякденному рівні. У даному випадку простежується зв'язок з карнавалом, у просторі якого не існувало меж. Одяг (образ) абстрактного героя постає безглуздом у соціальних реаліях.

Соціально-філософський аспект комічного репрезентується у карнавальних інсценуваннях за допомогою матеріалізації абстрактних уявлень безглузлого та потворного у одязі. Механізми репрезентації безглузлого та потворного в одязі ґрунтуються на перевдяганні у «бінарне опозиційні» образи: зооморфні (шкура тварин, роги); антропоморфні (інші верстви населення, статті); інфернальні (синтез зооморфних і антропоморфних). Для семантичного карнавального одягу притаманний амбівалентність, динамізм, обумовлений соціальними змінами. Процес перевдягання постає первинним при створенні нового соціального образу у сучасних умовах. Семантика одягу отримує варіативність тлумачень різноманітними соціальними групами. Філософський аналіз комічного і карнавального в моді сприятиме збагаченню соціально-філософського аналізу простору моди та дозволить розкрити нові перспективи дослідження даного питання.

Список використаних джерел

1. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса (1965) / М. М. Бахтин: Собрание сочинений в 7 томах. – М.: Языки славянских культур, 2010. – Т.4 (2). – С.7–508.
2. Вульф К. Производство социального: ритуал, эмоции, воспоминания [Электронный ресурс] / Кристоф Вульф; [пер. с нем. Г. Х. Хайдаровой] // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2010. – Т.13. – №13. – С.23–50. – Режим доступа: http://ecsocman.hse.ru/data/2011/11/13/1270180955/%D0%92%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%84_2010_N3.pdf. – Загл. с экрана.
3. Гофман И. Представление себя другим в повседневной жизни / Ирвинг Гофман; [пер. с англ. А. Д. Ковалева]. – М.: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2000. – 304 с. – (Малая серия «LOGICA SOCIALIS» в серии «Публикации Центра Фундаментальной Социологии»).
4. Даркевич В. П. Народная культура средневековья: светская праздничная жизнь в искусстве IX – XVI вв. / В. П. Даркевич. – Москва: Наука, 1988. – 344 с.
5. Кулагина Н. В., Овчинникова М. А. Мотивация игроков косплея с разным стажем участия в ролевой игре [Электронный ресурс] // Концепт. – 2014. – №05 (май). – С.31–35. – Режим доступа: <https://e-koncept.ru/2014/14115.htm>. – Загл. с экрана.
6. Любимова Т. Б. Комическое / Т. Б. Любимова // Новая философская энциклопедия: В 4 т. [под ред. В. С. Степина]. – М.: Мысль, 2010. – Т.2. – С.277–278.
7. Поріцька О. Традиційне та модерне в культурних цінностях молоді урбанізованого середовища України: молодіжні субкультури (за матеріалами інтернет-ресурсів) // Народна творчість та етнографія. – 2010. – №1. – С.78–83.
8. Холландер Э. Взгляд сквозь одежду / Энн Холландер [пер. с англ. В. Михайлина]. – М.: Новое литературное обозрение, 2015. – 517 с.
9. Fantastic Elastic: спектакль-презентация коллекции Domanoff весна–лето 2016 [Электронный ресурс] // L'Officiel Ukraine. – Режим доступа: <http://official-online.com/rauty/sobytiya/fantastic-elastic-spektakl-prezentatsiya-kollektcii-domanoff-vesna-let-2016/>. – Загл. с экрана.

References

1. Bahtin M. M. Tvorchestvo Fransua Rable i narodnaya kultura srednevekovyya i Renessansa (1965) / M. M. Bahtin: Sbranie sochineniy v 7 tomah. – M.: Yazyki slavyanskikh kultur, 2010. – T.4 (2). – S.7–508.
2. Wolfe K. Proizvodstvo sotsialnogo: ritual, emotsii, vospominaniya [Elektronnyiy resurs] / Kristof Vulf; [per. s nem. G. H. Haydarovoy] // Zhurnal sotsiologii i sotsialnoy antropologii. – 2010. – T.13. – №13. – S.23–50. – Rezhim dostupa: http://ecsocman.hse.ru/data/2011/11/13/1270180955/%D0%92%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%84_2010_N3.pdf. – Zagl. s ekrana.
3. Gofman I. Predstavlenie sebya drugim v povsednevnoy zhizni / Irving Gofman; [per. s angl. A. D. Kovaleva]. – M.: «KANON–press–Ts», «Kuchkovo pole», 2000. – 304 s. – (Malaya seriya «LOGICA SOCIALIS» v serii «Publikatsii Tsentra Fundamentalnoy Sotsiologii»).
4. Darkevich V. P. Narodnaya kultura srednevekovyya: svetskaya prazdnichnaya zhizn v iskusstve IX – XVI vv. / V. P. Darkevich. – Moskva: Nauka, 1988. – 344 s.

5. Kulagina N. V., Ovchinnikova M. A. Motivatsiya igrokov kospieya s raznyim stazhem uchastiya v roleyoy igre [Elektronnyy resurs] // Kontsept. – 2014. – №05 (may). – S.31–35. – Rezhim dostupa: <https://e-koncept.ru/2014/14115.htm>. – Zagl. s ekrana.

6. Lyubimova T. B. Komicheskoe / T. B. Lyubimova // Novaya filosofskaya entsiklopediya: V 4 t. [pod red. V. S. Stepina]. – M.: Myisl, 2010. – T.2. – S.277–278.

7. Poritska O. Tradytiine ta moderne v kulturnykh tsinnostiakh molodi urbanizovanoho seredovyscha Ukrainy: molodizhni subkultury (za materialamy internet-resursiv) // Narodna tvorchist ta etnohrafia. – 2010. – №1. – S.78–83.

8. Hollander Je. Vzgljad skvoz' odezhu / Jenn Hollander [per. s angl. V. Mihajlina]. – M.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2015. – S.17 s.

9. Fantastic Elastic: spektakl–prezentatsiya kollektsii Domanoff vesna–leto 2016 [Elektronnyy resurs] // L'Officiel Ukraine. – Rezhim dostupa: <http://officiel-online.com/tauty/sobytiya/fantastic-elastic-spektakl-prezentatsiya-kollektsii-domanoff-vesna-leto-2016/>. – Zagl. s ekrana.

Skalatskaya H. V., PhD, assistant professor of department of social and human sciences Odessa Institute of Trade and Economics Kyiv National University of Trade and Economics (Ukraine, Odessa), elena-s2008@ukr.net

Philosophical analysis of the comic and the carnival in fashion

The purpose of the article is to the philosophical analysis of the comic and the carnival in fashion. The representation of the comic in the carnival and its staging is observed. Two aspects of the comic is accentuated: senseless (that is devoid of common sense) and the ugly (opposition towards other aesthetic categories). The comic carnival staging which is related to dressing is analyzed. Carnival is considered as fashion and modern social track (ritual performative approach by Christoph Wulf). The main reasons of dressing: zoomorphic, anthropomorphic, transvestite, infernal, dressed as clowns are observed. The representation of senseless and ugly in current fashion space through the mechanisms of the carnival culture is grounded. Applicability of philosophical aspect of the comic and the carnival in fashion is demonstrated, that will help to enrich the social and philosophical analysis of space fashion and will open the new prospects for research of this issue.

Keywords: dressing, social image, carnival, comic, fashion, staging, semantics clothing, visual semantics.

Скалацкая Е. В., кандидат философских наук, доцент кафедры социально-гуманитарных дисциплин, Одесский торгово-экономический институт Киевского торгово-экономического университета (Украина, Одесса), elena-s2008@ukr.net

Философский анализ комического и карнавального в моде

Цель статьи заключается в философском анализе комического и карнавального в моде. Прослеживается репрезентация комического в карнавале, его инсценировка. Акцентируется внимание на двух аспектах комического: бессмысленном (то, что лишено здравого смысла) и безобразном (оппозиция по отношению к другим эстетическим категориям). Анализируются карнавальные комические инсценировки, связанные с переодеванием. Рассмотрены карнавал и современная мода как социальные композиции (ритул согласно перформативному подходу К. Вульфа). Прослеживаются главные мотивы переодевания: зооморфные, антропоморфные, травести, инфернальные, костюмы шутков. Обоснована репрезентация бессмысленного и безобразного в современном модном пространстве с помощью механизмов карнавальной культуры. Демонстрируются возможности применения философского аспекта комического и карнавального в моде, что способствует обогащению социально-философского анализа пространства моды и позволяет раскрыть новые перспективы исследования данного вопроса.

Ключевые слова: переодевание, социальный образ, карнавал, комическое, мода, инсценировка, семантика одежды, визуальная семантика.

УДК 008:312.421

Ареф'єва А. Ю., асистент–стажист, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (Україна, Київ), annarefieva@yandex.ua

СПЕЦИФИКАЦІЯ ОСВІТНЯНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ВИСТАВКОВО–БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРИ

Простір культури у його інституалізованих формах потребує певної специфікації, визначається в рамках тих чи інших культурних артефактів, сфер діяльності, концепцій проведення цієї діяльності та ін. Проте такі інституції культури, як освіта, книжкова діяльність, яка пов'язана з широким комплексом

виставково–бібліотечної діяльності, архівними установами, виставками книжкової індустрії, книжок, що знаходяться в бібліотеках, генерують потенціал культури, а також визначаються в рамках культурно–естетичного потенціалу освітянських технологій.

Ключові слова: культура, глобалізація культури, освіта, бібліотечні та архівні установи.

Простір інституалізації культурних практик змінюється після 1990 року в контексті комерціалізації освіти, різко змінюється сама специфіка освіти. Так, набуває широкі ознаки саме рекламно–комерційний простір, де кожен ВНЗ, кожна освітянська установа починає не лише рекламувати, але й проводити самостійну концепцію життя своєї установи в рамках конкурентоздатності тих чи інших освітянських технологій. Проте, такі глобалізуючі тенденції, як болонський процес, а також потреба після широких жестів демаркації і набуття незалежності різними країнами бувшого СРСР, легітимації своєї діяльності, хоча б визнання дипломів різних ступенів освіти, потребує консенсусу, узгодження, а водночас визнання еквівалентності тих модулів, форматів технологій, які існують в освітянському просторі.

Проте можна сказати, що освітянський, виставково–архівний, книжково–бібліотечний типи діяльності є більш вивченими та більш визначеними саме в рамках глобалізаційних процесів, бо вони мають суто предметні, об'єктні характеристики, що пов'язані з планами, навчальними програмами, з просуваннями на ринок тих чи інших підручників, посібників, а також з певними загальними тенденціями генерації освітянського потенціалу в цілому.

Проблема глобалізації культури в контексті інституалізації її технологій вивчалася в роботах В. Андрущенко, Ю. Пивовара, П. Смітта, К. Беррі, А. Пулфорда та ін. [1; 3; 4], адже мало визначені філософські та культурологічні аспекти формування культурних агломерацій.

Мета статті – визначити соціокультурні детермінанти формування культурних технологій в освіті, бібліотечній та архівній діяльності в контексті глобалізаційних процесах культури сучасності.

Болонський процес стає інтегративним фактором єднання різних освітніх тенденцій розвитку шкіл національних культур у контекст більш широкої, глобальної, інтегральної реальності освіти. Який вона має характер – це вже інша проблема. Зростають саме інструктивні, якщо не маніпулятивні тенденції контролю навчального процесу, що пов'язані з рубрикацією, тестуванням і іншими формами вимірювання знань. Адже в певній мірі це анігілює саме творчий характер навчання, коли суб'єктно–суб'єктний вимір підмірюється суб'єктно–об'єктним, а частіше всього об'єктно–об'єктним, де суб'єкт освіти виглядає як певний дискурс або структура, що презентується тим чи іншим інформаційним джерелом (об'єктним виміром освіти). Це загальні тенденції, їх важко уникнути, але наша проблема – лише характеризувати деякі їх риси, щоб зазначити ці тенденції в рамках широкого глобалізаційного інтеграційного процесу освітянських технологій, пов'язаних з книжковою діяльністю в цілому.

Це архівні, виставкові, бібліотечні і ін. процеси діяльності розповсюдження інформації, книжково–ярмаркових і інших презентацій в умовах глобалізації культури. Важливо зазначити, що у просторі культури, який визначається як пострадянський, тобто в рамках країн СНД, виникають перманентні конфігурації або субструктури культурного значення, які стають паліативами відтворення тих знищених системних зв'язків, які існували раніше